

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Факультет права, публічного управління та
адміністрування
Кафедра публічного управління та адміністрування
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

На тему: «Етика, як основа запобігання корупції на публічній службі»

Здобувачки 4 курсу АПУАЗ групи

Освітньої програми:

Публічне управління та адміністрування

Спеціальності:

281 Публічне управління та адміністрування

Галузі знань:

281 Публічне управління та адміністрування

Ступеня вищої освіти:

бакалавр Походящої Діани Юріївни

Використання чужих ідей,

результатів і текстів мають посилання

на відповідне джерело

Науковий керівник:

Заболотний Андрій Володимирович

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

Члени комісії: _____

м. Вінниця 2024 р

АНОТАЦІЯ

Походяща Д.Ю. Етика, як основа запобігання корупції на публічній службі.

281 Публічне управління та адміністрування. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, 2024 р.

Проблематика етико-управлінського регулювання поведінки публічних службовців стала в останні роки однією з ключових. Як відомо, останні десятиліття публічна служба переживає період найсерйозніших змін. Ці зміни стосуються парадигми Вебера раціональної бюрократії, що довгий час безроздільно панувала, і саму логіку відносин між виконавчою владою і суспільством.

Модернізація діяльності державних служб є умовою подальшого прогресу України. Таким чином, провідну роль може зіграти пошук та впровадження більш ефективних засобів розвитку державних службовців та представників місцевого самоврядування. Одним із таких важливих інструментів є організація етичного навчання державних службовців, що є поширеним у більшості країн. Використання досвіду інших країн може прискорити розвиток етичної підготовки українських державних службовців.

SUMMARY

Pokhodashcha D.Yu. Ethics as the basis for eliminating corruption in public service. 281 Public management and administration. Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubinsky, m. Vinnytsia, 2024

The issue of ethical and managerial regulation of the behavior of public servants has remained one of the key ones. Apparently, the public service has been going through a period of major changes for the last ten years. These changes concern the Weberian paradigm of rational bureaucracy, which has been in disarray for a long time, and the very logic of the relationship between the ruler's rule and the estate. Modernization of the activities of state services is the key to further progress of Ukraine. Thus, a leading role can be played by the search for and promotion of more effective means of development of state services and representatives of local self-government. One of these important

tools is the organization of ethical training of government services, which is expanding in most countries. Promotion of information from other countries can speed up the development of ethical training of Ukrainian state servicemen.

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА НОРМИ ЕТИКИ	
ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	7
1.1 Професійна етика: специфіка, місце в системі етичного знання.....	7
1.2 Основні принципи в поведінці державного службовця.....	11
1.3 Проблеми етики в публічному управлінні.....	15
РОЗДІЛ 2. ЕТИКА ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ЗАСІБ	
ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	18
2.1. Професійна етика: специфіка, місце в етичному знанні.....	18
2.2. Психологічний і моральний аспекти корупції	23
2.3. Корупційні ризики знання діяльності державних службовців	27
2.4. Нормативно-законодавчі засади етичної поведінки державних службовців в Україні.....	32
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ЗАПОБІГАННЯ І	
ПРОТИДІЮ КОРУПЦІЇ.....	40
3.1. Проблеми реалізації антикорупційних стандартів службової поведінки державних службовців.....	40
3.2. Морально-етичні засоби зниження корупційних проявів в Україні..	51
3.3. Етика державного службовця як засіб запобігання та протидії корупції	64
3.4. Підвищення кваліфікації. державних службовців з питань запобігання та протидії корупції.....	67
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..	75

ВСТУП

Актуальність дослідження. Рівень довіри до державних установ, турбота державного управління про створення демократичної держави, реалізація гуманітарних принципів, соціальна справедливість, прозорість та права людини щодо цінностей державного управління. Етика державних службовців має сильну тенденцію боротьби з корупцією. Етика державних службовців, здається, є одним із засобів боротьби з корупцією. Корупція (від лат. Корупція-хабарництво) - Чиновники зловживають службовим становищем для власної вигоди, що завдає шкоди інтересам країни та суспільства. Зазвичай корупція супроводжує протиправну поведінку. Корупція розуміється як підкуп, зрадницький, підкуп державних службовців, політиків та громадських діячів, державних чиновників та вищих посадових осіб. Для боротьби з цим явищем в державному управлінні мають бути застосовані різноманітні заходи, серед яких не останнє місце займають етичні протидії корупції.

Однак етика державних службовців зосереджується не лише на боротьбі з корупцією, але також вимагає будь-якого аспекту, що впливає на професійне життя державних службовців. Важливими аспектами етичного життя професійних організацій, що враховують етику державних службовців, є: професійні організації та ставлення кожного експерта до всього суспільства та їх інтересів; визначають моральну якість представницької особистості державного службовця, що забезпечить найкраще виконання їх професійних обов'язків; Професіоналізм - це моральна якість державних службовців; усвідомлення деталей моральних відносин між державними службовцями та громадянами, що є безпосереднім об'єктом їх професійної діяльності; розкриття сутності відносин у професійній групі державного управління та висловлення конкретної етики цих відносин; визначення державного адміністративного персоналу Характеристика, цілі, завдання та методи навчання професійної етики. Таким чином, пильної уваги вимагає питання розгляду етики публічного службовця як засобу запобігання.

Об'єктом дослідження є етичні засоби щодо боротьби із корупцією.

Мета дослідження полягає у аналізі етики публічного службовця як засобу

протидії корупції в Україні та заходи, що спрямовані у боротьбі з нею.

Завдання дослідження: Відповідно до мети були поставлені і виконані такі завдання:

- охарактеризувати особливості професійної етики;
- дати загальну характеристику етичній системі публічної служби України;
- ознайомитися з особливостями професійної діяльності публічного службовця: етичний вимір;
- розглянути особливості поняття корупції;
- охарактеризувати корупцію в діяльності публічних службовців;
- проаналізувати етичні компетентності публічних службовців у контексті реформування публічного управління;
- охарактеризувати та проаналізувати доброчесність та толерантність як необхідні морально-етичні складники діяльності публічних службовців;
- проаналізувати шляхи, спрямовані на запобігання та протидії корупції в публічній службі України.

Практичне значення дослідження може бути використане у науково-дослідній сфері, у правотворчій діяльності, у право виховній роботі, у навчальному процесі.

Апробація результатів дослідження здійснювалися на щорічній науковій конференції студентів, магістрантів та молодих науковців факультету права, публічного управління та адміністрування.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків списку використаних джерел та літератури, додатків. Основний обсяг роботи сторінок.

Висновок до III розділу

В той час, коли Україна знаходиться на етапі розвитку в напрямку до демократичної правової держави, в якому регулювання її соціальних структур і способів взаємозв'язку держави, суспільства та індивіда відбувається за міжнародним нормами й стандартами, особливої ваги набуває вибудова фундаментального морально-етичного підґрунтя у державно-владних процесів. Відповідно, етика державного службовця постає як один із засобів боротьби з корупцією.

Якщо посадовці та представники системи державного управління при виконанні своїх повноважень не будуть керуватися морально-етичними нормами, то вся система почне проявляти прагматичне ставлення до суспільних процесів та людини, що характеризується лише мотивами власної вигоди. Отже, лише в разі закріплення у свідомості державних службовців морально-етичної мотивації при виконання посадових функцій можна досягти певних якісних результатів упровадження цивілізованого підходу в реалізації державно-владних процесів.

Етика публічного управління як нормативна основа державно-владної діяльності стосується таких основних проблем управління: справедливий соціальний устрій суспільства і держави, взаємні права та обов'язки керівників і громадян, фундаментальні права людини і громадянина, розумне співвідношення свободи, рівності й справедливості. У свою чергу, функціонування сучасного державного апарату неможливо уявити без раціонально розроблених, чітко визначених і обов'язкових формальних правил та без суворої професіоналізації механізмів управління. Інструментом і одночасно результатом такої професіоналізації, зокрема, можуть бути державні службовці, діяльність яких ґрунтується на принципах професійної компетентності, ієрархії і спеціалізації функцій.

ВИСНОВКИ

Корупція підриває засади демократичного устрою, довіру до влади, порушує принципи верховенства права, справедливості й рівності перед законом, відповідальності за вчинене діяння, чесної конкуренції; призводить до зростання тіньової економіки та падіння авторитету держави у міжнародному співтоваристві. За умов відсутності системної протидії корупції з боку держави та суспільства вона здатна до поширення та вкорінення у суспільних відносинах і в державній системі в цілому.

Зокрема, слід зосередити зусилля на вирішенні таких проблем: - розвиток вітчизняного законодавства у контексті відповідності світовим антикорупційним стандартам; - підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції; - зниження рівня корупції у системі правоохоронних органів, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування; - скорочення обсягів тіньової економіки; - формування у громадськості активної позиції із запобігання і протидії корупції.

Вирішенню даних проблем буде сприяти впровадження етичних норм «етичних кодексів», які можна розглядати як засіб для запобігання корупції.

Державна служба не є привілеєм, сама справа є складною та відповідальною.

Громадянин, вступаючи на державну службу, добровільно обмежує деякі свої права, зокрема право на критику, підприємницьку діяльність тощо. Постає необхідність моделювати варіанти можливих наслідків дій людей і результатів їх конфліктів, протистоянь та об'єднань. І лише здатність успішно діяти в особливих і швидко змінюваних умовах, реалізовувати «внутрішні характеристики особистості» в нових формах і засобах управління буде відповідати сучасним вимогам організації державної служби та завданням державного управління. Це зумовлено тим, що етичні норми державного службовця є більш суворими, ніж моральні норми громадян, не зайнятих у сфері державної служби.

Таким чином, розробка та впровадження «етичних кодексів» є одним з напрямів підвищення ефективності антикорупційної діяльності органів державної влади та регулятором реалізації відповідальності та обов'язків. У зв'язку з цим етичні вимоги стають суворішими, і відповідальність тим більша, чим вищий статус державного службовця.

Наступним кроком дискурсу є виділення так званих « морально етичних обов'язків державного службовця», призначених для забезпечення належного функціонування державних інститутів і систем, а також для розвитку і вдосконалення етико-правових засад антикорупційних реформ.

У національному законодавстві так звані «морально етичні обов'язки державного службовця» викладені у « Загальних правилах етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування».

Вони є узагальненням стандартів етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх посадових обов'язків. Вони ґрунтуються на положеннях Конституції України, Законів України « Про державну службу» і «Про службу в органах місцевого самоврядування», а також загальних вимогах до поведінки цих осіб, визначених Законом України

«Про запобігання корупції». При прийнятті на державну службу або на службу в органи місцевого самоврядування особа ознайомлюється з вищезазначеними Загальними правилами. Відмітка про таке ознайомлення додається до особової справи державного службовця чи посадової особи місцевого самоврядування.

У більш загальній формі вони мають такий зміст:

1. Державні службовці не мають права віддавати переваги інтересам певних професійних або соціальних груп і організацій. Вони повинні бути незалежними від їхнього впливу.

2. Державний службовець під час виконання ним посадових обов'язків не повинен допускати особистої зацікавленості, яка призводить або може призвести до конфлікту інтересів.

3. Державні службовці зобов'язані повідомляти представника наймача, органи прокуратури або інші державні органи про всі випадки звернення будь-яких осіб з метою схиляння до вчинення корупційних правопорушень.

4. Державні службовці зобов'язані подавати відомості про доходи, про майно і зобов'язання майнового характеру, відповідно до чинного законодавства України.

5. Державні службовці зобов'язані протидіяти проявам корупції і вживати заходи щодо її профілактики в порядку, встановленому законодавством України.

6. Державному службовцю забороняється отримувати у зв'язку з виконанням посадових обов'язків винагороди від фізичних та юридичних осіб.

Крім того, для більш ефективного застосування етико-правових основ в антикорупційній діяльності органів державної влади необхідно:

- правове виховання державних службовців (цілеспрямована діяльність з формування у громадян високої правосвідомості і правової культури), при цьому виділяють дві форми правового виховання - антикорупційну освіту та антикорупційну пропаганду;
- публічне засудження осіб, які вчинили проступки, пов'язані з корупцією;
- проведення публічних інформаційних заходів з проблем антикорупційної діяльності (слухання, семінари, круглі столи, конференції).

Таким чином, у зв'язку з різноманіттям напрямів антикорупційної діяльності, що реалізуються державними органами, потрібно забезпечити надходження на державну службу громадян, які володіють не лише необхідною професійною освітою, досвідом за фахом, професійними знаннями і навичками, необхідними для виконання конкретних посадових обов'язків, визначених завданнями і функціями державного органу, а й мають якісні риси високоморальної та культурної людини, яка є взірцем правової поведінки. Тобто, можна зазначити, що реформи, які проводяться в державному секторі, зумовлюють докорінні зміни в державному управлінні, що забезпечує появу нових етико-правових складових антикорупційній діяльності органів державної влади.

Впровадження заходів такого спрямування вкрай необхідне тому, що

ставлення до корупції в масовій свідомості українців є суперечливим: унаслідок низького рівня розуміння населенням деструктивного впливу цього явища на розвиток суспільства в масовій свідомості населення корупція набула статусу легітимних практик. Відповідно, перед усією системою державного управління постала необхідність вирішення проблем, пов'язаних з впровадженням та культивуванням етико-правових норм як у діяльності державних службовців, так і в повсякденному житті громадян.

Таким чином, не зважаючи на позитивні тенденції реалізації державної політики у сфері протидії корупції, необхідно впровадження системних заходів у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України « Про державну службу » від 10 грудня 2015 року.
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.
3. Закон України « Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI;
4. Указ Президента України «Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» від 25 січня 2022 р. № 33/2022;
5. Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад від 6 лютого 2019 р. № 106;
6. Загальні правила поведінки державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджено Наказом Національного агентства України з питань державної служби 05.08.2016 № 158;
7. Антикорупційна політика України: навчальний посібник для членів громадських рад / Е.Р. Рахімкулов, О.В. Климович, С.І. Панцир, М.В. Чугаєвський, Л. І. Лебедюк. –Львів, 2011. – 136 с.;
8. Баран М.П. Запобігання та протидія корупції: освітній пакет [для тематичного короткотермінового семінару] / М.П. Баран, Р.Й. Струтинський, місто та місце видання, 2012. – 91с.;
9. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів: навч.- метод. матеріали / Т. Е. Василевська; уклад. О.М. Руденко. – К.
10. Д.Г. Заброта Правова основа державної антикорупційної політики - Режимдоступу:http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vkhnuvs/2012_57/57/15.pdf;
11. Дмитрук Б.П. Антикорупційна діяльність уряду України як важлива передумова проведення економічних реформ [Текст] / Б.П.Дмитрук, О.Ю. Мельник // Економіка та держава. – 2015. – № 1. – С. 63–67.
12. Драго Кос. Технічний документ / експертний висновок щодо Проекту

Антикорупційної Стратегії України. – Режим доступу:

http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/corruption/Technical%20Papers/UPAC/UA/344-UPAC-TP_Kos_DraftACStrategy_Oct09_Ukr.pdf;

13. Ефективність державної політики боротьби з корупцією: регіональний аспект [Електронний ресурс]. // Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/17.htm>
14. Загальні правила поведінки державного службовця, затверджені наказом Головного управління державної служби України від 4 серпня 2010 року № 214 [Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z108910>
15. Задорожний С.А. Злочини, пов'язані з корупційними діяннями в системі державної влади та управління [Текст] / С.А.Задорожний // Запобігання та протидія корупції: навч. посіб. за ред. проф. Михненка А.М. – 3-е видання доповнене і перероблене – К. : НАДУ. – 2012. – С.158–164.
16. Запобігання проявам корупції та конфлікту інтересів на державній службі (міжнародний досвід). Інформаційно-довідковий матеріал. – Хмельницький: Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. – 2011. –33 с.;
17. Запобігання і протидія проявам корупції як елемент модернізації системи державної служби / Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. – Івано-Франківськ: 2012. – с. – 237
18. Іванов О. «Контроль фінансових операцій публічних осіб як інструмент антикорупційної політики». Аналітична записка. (Відділ макроекономічного прогнозування та досліджень тіньової економіки Інституту стратегічних досліджень при Президентові України) - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/955/>.
19. Йосифович Д.І. Діяльність міжнародної неурядової організації Transparency International щодо визначення рівня корупції // Економічна безпека і право: проблеми та шляхи вирішення: Матеріали звітної наукової конференції (Львів, 25 лютого 2011 р.). – Львів: Львів ДУВС, 2011. – С. 58.; 24.

20. Кальниш Ю. Г. Концепція наукового супроводу державної політики України у сфері протидії корупції [Електронний ресурс] / Кальниш Ю.Г. ; Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/february2009/7.htm>.
21. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і неklasичних інтерпретаціях: Монографія [Текст] / А. Карась. – Київ; Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 520 с.
22. Ковальчук І.С. Проблемні аспекти організації й діяльності спеціалізованої антикорупційної прокуратури [Текст] / І.С.Ковальчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки – Випуск 2. – 2016. – С.126-129,221.
23. Ковтун І.Б. Діяльність органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в Україні [Текст]: організаційно-правові особливості та шляхи вдосконалення: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / І.Б. Ковтун ; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
24. Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід: наук. розробка / кол. авт.: С.М. Серьогін, О.В. Антонова, І.В. Хожило та ін.; за заг. та наук. ред. проф. С.М. Серьогіна. - К.: НАДУ, 2008.- 48с.;
25. Навчально-методичний посібник з підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, на яких покладено обов'язки з організації роботи щодо запобігання та протидії проявам корупції (I-VII категорії посад
26. Нове антикорупційне законодавство Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: С.О. Меженний. – Чернігів: ЦППК, 2012 . – 58 с.;
27. Нові підходи до боротьби з корупцією: законодавче забезпечення та проблема реалізації: матеріали засідання круглого столу / за заг. ред. Ю.М.Бардачова,

І.П. Лопушинського. – Херсон: Грінь Д.С.

28. Нонік В.В. Морально-етичні засоби зниження масштабності корупційних проявів в Україні / В.В.Нонік//Житомирський державний технологій *EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES* –2018. –№1(3). – С. 01–19 .

29. Печенкін І. Антикорупційна реформа в Україні: місце і роль органів прокуратури як координатора протидії злочинності та корупції [Текст] / І. Печенкін // Віче. – 2015. – № 4. – С. 24–27 .

30. Підбережчик Н. П. Управлінські механізми запобігання та протидії корупції в країнах ЄС: досвід Польщі [Текст] / Н. П. Підбережчик // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип. 36. – С. 158–165.

31.Посібник для роботи антикорупційної громадської приймальні – Режим доступу: http://ua.prostirzmin.org/misc/cao_manual.pdf;

32.Публічна служба: навч. посіб. / С.М. Серьогін, Н.А. Липовська, Є.І. Бородін [та ін.] ; за заг. ред С. М. Серьогіна. – Дніпро : ГРАНІ, 2018. – 384 с.

33.Скулиш Є. Антикорупційна політика держави та її вплив на розвиток суспільства. Вісник Національної академії прокуратури України 2'2011 –

Режим доступу:

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vnapu/2011_2/04SCUL.pdf;

34. Татарикова Д.А. Василенко А.І., Пархоменко М.М. Антикорупційне законодавство, його діяльність та реалії – Режим доступу:

[http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6131/1/Татарикова %20Д.А.,%20Василенко%20А.И.%20Пархоменко%20М.М..pdf](http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6131/1/Татарикова%20Д.А.,%20Василенко%20А.И.%20Пархоменко%20М.М..pdf).

38. Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар до Закону України « Про засади запобігання і протидії корупції». — К.: Атіка, 2011. — 424 с.;

35.Управління корупційними ризиками при прийнятті кадрових рішень у сфері управління, що належить до відання МВС [Текст]: Методичні рекомендації / МВС. – К. : МВС, 2016. – 42 с.

36. Чепелюк В. Корупція та хабарництво: проблеми співвідношення понять // Право України. – 2004. – № 10. – С. 111.;